

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Første Afdeling)

16. juli 2015*

»Præjudiciel forelæggelse — retligt samarbejde i civile sager — forordning (EF) nr. 44/2001 — anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser — begrundelse for afslag — tilsidesættelse af grundlæggende retsprincipper i den stat, som anmodningen rettes til — retsafgørelse fra en anden medlemsstat, der er i strid med EU-varemærkeretten — direktiv 2004/48/EF — håndhævelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder — sagsomkostninger«

I sag C-681/13,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Hoge Raad der Nederlanden (Nederlandene) ved afgørelse af 20. december 2013, indgået til Domstolen den 23. december 2013, i sagen:

Diageo Brands BV

mod

Simiramida-04 EOOD,

har

DOMSTOLEN (Første Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, A. Tizzano, og dommerne S. Rodin, E. Levits, M. Berger (refererende dommer) og F. Biltgen,

generaladvokat: M. Szpunar

justitssekretær: ekspeditionssekretær M. Ferreira,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 9. december 2014,

efter at der er afgivet indlæg af:

- Diageo Brands BV ved advokaten F. Vermeulen, C. Gielen og A. Verschuur
- Simiramida-04 EOOD ved advokat S. Todorova Zhelyazkova samt ved advokaten M. Gerritsen og A. Gieske
- den tyske regering ved T. Henze og J. Kemper, som befuldmægtigede
- den lettiske regering ved I. Kalniņš og I. Nesterova, som befuldmægtigede

* Processprog: nederlandsk.

— Europa-Kommissionen ved A.-M. Rouchaud-Joët og G. Wils, som befuldmægtigede,
og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 3. marts 2015,
afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 34, nr. 1), i Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EFT 2001 L 12, s. 1) og af artikel 14 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/48/EF af 29. april 2004 om håndhævelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder (EUT L 157, s. 45).
- 2 Denne anmodning er blevet fremsat inden for rammerne af en tvist mellem Diageo Brands BV (herefter »Diageo Brands«) og Simiramida-04 EOOD (herefter »Simiramida«) vedrørende sidstnævntes påstand om erstatning for den skade, som den på Diageo Brands anmodning foretagne arrest i de varer, der var tiltænkt Simiramida, har medført.

Retsforskrifter

Forordning nr. 44/2001

- 3 Det angives i 16. betragtning til forordning nr. 44/2001, at »[d]en gensidige tillid til retsplejen inden for [Den Europæiske Union] gør det berettiget, at retsafgørelser, der er truffet i en medlemsstat, automatisk anerkendes, uden at der stilles krav om en særlig procedure, medmindre anerkendelsen bestrides«.
- 4 Kapitel III i forordning nr. 44/2001 med overskriften »Anerkendelse og fuldbyrdelse« er underopdelt i tre afdelinger. Afdeling 1 med overskriften »Anerkendelse« indeholder bl.a. denne forordnings artikel 33, 34 og 36.
- 5 Artikel 33, stk. 1, i forordning nr. 44/2001 er affattet således:
»Retsafgørelser, der er truffet i en medlemsstat, anerkendes i de øvrige medlemsstater, uden at der stilles krav om anvendelse af en særlig procedure.«
- 6 Denne forordnings artikel 34 har følgende ordlyd:
»En retsafgørelse kan ikke anerkendes:
1) såfremt en anerkendelse åbenbart vil stride mod grundlæggende retsprincipper i den medlemsstat, som anmodningen rettes til
[...]«
- 7 Nævnte forordnings artikel 36 fastsætter:
»Den udenlandske retsafgørelse kan i intet tilfælde efterprøves med hensyn til sagens realitet.«

Direktiv 89/104/EØF

- 8 Rådets første direktiv 89/104/EØF af 21. december 1988 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om varemærker (EFT 1989 L 40, s. 1), som ændret ved aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde af 2. maj 1992 (EFT 1994 L 1, s. 3, herefter »89/104«), er blevet ophævet ved Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/95/EF af 22. oktober 2008 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om varemærker (kodificeret udgave) (EUT L 299, s. 25). Under hensyntagen til tidspunktet for de faktiske omstændigheder finder direktiv 89/104 ikke desto mindre anvendelse på tvisten i hovedsagen.
- 9 Dette direktivs artikel 5 bestemte:
- »1. Det registrerede varemærke giver indehaveren en eneret. Indehaveren kan forbyde tredjemand, der ikke har hans samtykke, at gøre erhvervsmæssig brug af
- a) et tegn, der er identisk med varemærket, for varer eller tjenesteydelser af samme art som dem, for hvilke varemærket er registreret
- [...]
3. Såfremt betingelserne i stk. 1 og 2 er opfyldt, kan det bl.a. forbydes
- a) at anbringe tegnet på varerne eller på deres emballage
- b) at udbyde varerne til salg, at markedsføre dem eller oplagre dem med dette formål eller at tilbyde eller præstere tjenesteydelser under det pågældende tegn
- c) at importere eller eksportere varerne under det pågældende tegn
- [...]«
- 10 Artikel 7, stk. 1, i direktiv 89/104 med overskriften »Konsumtion af de rettigheder, der er knyttet til varemærket«, fastsatte:
- »De til varemærket knyttede rettigheder giver ikke indehaveren ret til at forbyde brugen af varemærket for varer, som af indehaveren selv eller med dennes samtykke er markedsført inden for [Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde] under dette varemærke.«

Direktiv 2004/48

- 11 I tiende betragtning til direktiv 2004/48 anføres, at formålet hermed er indbyrdes at tilnærme medlemsstaternes lovgivninger »med henblik på at sikre et højt, ækvivalent og ensartet beskyttelsesniveau i det indre marked«.
- 12 22. betragtning til samme direktiv præciserer, at blandt de foranstaltninger, som medlemsstaterne skal tilbyde, »[er] det [...] også tvingende nødvendigt, at der fastsættes foreløbige foranstaltninger, som omgående kan bringe krænkelsen til ophør uden at afvente en afgørelse vedrørende realiteten [...], og idet der stilles den nødvendige sikkerhed til dækning af de omkostninger og det tab, der påføres modparten, hvis kravet viser sig at være grundløst«.

- 13 Ifølge artikel 1 i direktiv 2004/48 vedrører direktivet »de foranstaltninger, procedurer og retsmidler, der er nødvendige for at sikre håndhævelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder«, idet det præciseres, at udtrykket »intellektuelle ejendomsrettigheder« ifølge denne bestemmelse også omfatter »industrielle ejendomsrettigheder«.
- 14 I direktivets artikel 2, stk. 1, bestemmes det, at de i direktivet fastsatte foranstaltninger, procedurer og retsmidler finder anvendelse »på enhver krænkelse af intellektuelle ejendomsrettigheder som fastsat i fællesskabsretten og/eller den pågældende medlemsstats nationale ret«.
- 15 I henhold til nævnte direktivs artikel 3, stk. 2, skal de foranstaltninger, procedurer og retsmidler, der er nødvendige for at sikre håndhævelsen af de intellektuelle ejendomsrettigheder, og som medlemsstaterne skal fastsætte, være »effektive, stå i et rimeligt forhold til krænkelsen og have afskrækkende virkning, og de skal anvendes på en sådan måde, at der ikke opstår hindringer for lovlig samhandel, og at der ydes garanti mod misbrug af dem«.
- 16 I denne forbindelse pålægges det i artikel 7, stk. 1, i direktiv 2004/48 medlemsstaterne at sikre, at de kompetente retslige myndigheder på visse betingelser kan træffe afgørelse om, »at der omgående skal iværksættes effektive foreløbige foranstaltninger med henblik på at sikre det relevante bevismateriale i forbindelse med den påståede krænkelse«. I samme bestemmelse præciseres det, at disse foranstaltninger kan omfatte »beslaglæggelse af de omtvistede varer«. Ifølge dette direktivs artikel 9, stk. 1, litra b), sikrer medlemsstaterne, at de kompetente retslige myndigheder på begæring af rekvirenten kan »kræve beslaglæggelse eller aflevering af varer, der mistænkes for at krænke en intellektuel ejendomsrettighed«. Nævnte direktivs artikel 7, stk. 4, og artikel 9, stk. 7, fastsætter, at »hvis det efterfølgende konstateres, at der ikke forelå nogen krænkelse eller trussel om krænkelse af en intellektuel ejendomsrettighed«, skal de retslige myndigheder have beføjelse til »på begæring af rekviritus at pålægge rekvirenten at yde rekviritus passende erstatning for det tab, der er lidt som følge af disse foranstaltninger«.
- 17 Hvad angår sagsomkostninger bestemmer samme direktivs artikel 14:
- »Medlemsstaterne sikrer, at rimelige og forholdsmæssigt afpassede sagsomkostninger og andre udgifter, som den part, der har vundet sagen, har afholdt, som generel regel bæres af den part, der har tabt sagen, medmindre billighedshensyn taler imod dette.«

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- 18 Diageo Brands med hovedsæde i Amsterdam (Nederlandene) er indehaver af varemærket »Johnny Walker«. Diageo Brands markedsfører whisky af dette mærke i Bulgarien via en lokal eneimportør.
- 19 Simiramida, der er etableret i Varna (Bulgarien), markedsfører alkoholholdige drikkevarer.
- 20 Den 31. december 2007 ankom en container med 12 096 flasker whisky af mærket »Johnny Walker«, adresseret til Simiramida, fra Georgien til havnen i Varna.
- 21 Diageo Brands indtog det standpunkt, at importen af dette parti flasker til Bulgarien uden selskabets tilladelse udgjorde en krænkelse af dets varemærke, og selskabet fik den 12. marts 2008 udvirket en kendelse om arrest i whiskypartiet hos Sofiyski gradski sad (byretten i Sofia, Bulgarien).
- 22 Den 9. maj 2008 ophævede Sofiyski apelativen sad (appelretten i Sofia) på Simiramidas anmodning denne kendelse.
- 23 Ved afgørelser af 30. december 2008 og 24. marts 2009 afviste Varhoven kasatsionen sad (den øverste kassationsdomstol) den af Diageo Brands iværksatte kassationsanke af formelle grunde.

- 24 Den 9. april 2009 blev den arrest i whiskypartiet, der var blevet foretaget på begæring af Diageo Brands, ophævet.
- 25 Ved afgørelse af 11. januar 2010 blev sagen vedrørende realiteten, som Diageo Brands havde anlagt mod Simiramida ved Sofiyski gradski sad under anbringende af krænkelse af selskabets varemærke, forkastet. Denne ret fastslog, at det fremgik af en fortolkende afgørelse truffet af Varhoven kasatsionen sad den 15. juni 2009, at import til Bulgarien af varer, der med samtykke fra varemærkerettighedens indehaver er bragt i omsætning uden for Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS), ikke udgør nogen krænkelse af varemærkerettighederne. Sofiyski gradski sad fandt, at den i henhold til de bulgarske retsplejebestemmelser var bundet af denne fortolkende afgørelse.
- 26 Diageo Brands iværksatte ikke appel til prøvelse af Sofiyski gradski sads afgørelse af 11. januar 2010, som herefter er blevet retskraftig.
- 27 I tvisten i hovedsagen fremsatte Simiramida ved de nederlandske domstole et krav om et beløb på over 10 mio. EUR som erstatning for den skade, som Simiramida mente at have lidt som følge af den arrest, der blev foretaget på Diageo Brands' begæring. Simiramida baserede sit krav på den af Sofiyski gradski sad truffe afgørelse af 11. januar 2010, hvormed denne ret fastslog, at den pågældende arrest var ulovlig. Diageo Brands gjorde gældende, at denne kendelse ikke kunne anerkendes i Nederlandene med den begrundelse, at den er i åbenbar modstrid med grundlæggende nederlandske retsprincipper som omhandlet i artikel 34, nr. 1), i forordning nr. 44/2001. Sofiyski gradski sad havde foretaget en åbenbart urigtig anvendelse af EU-retten, idet den havde baseret sig på Varhoven kasatsionen sads fortolkende afgørelse af 15. juni 2009, der ligeledes var materielt fejlbehæftet, og som denne sidstnævnte ret havde truffet i strid med sin forpligtelse til at forelægge et præjudicielt spørgsmål i henhold til artikel 267 TEUF.
- 28 Ved afgørelse af 2. marts 2011 tog Rechtbank Amsterdam (retten i Amsterdam) Diageo Brands' argumentation til følge og forkastede Simiramidas påstand.
- 29 Simiramida appellerede denne afgørelse, og ved afgørelse af 5. juni 2012 ændrede Gerechtshof te Amsterdam (appelretten i Amsterdam) Rechtbank Amsterdams afgørelse og fastslog, at den af Sofiyski gradski sad truffe afgørelse af 11. januar 2010 skulle anerkendes i Nederlandene, uden at den dog traf afgørelse om erstatningskravet.
- 30 Under disse omstændigheder har Hoge Raad der Nederlanden (højesteret), for hvilken Diageo Brands har iværksat kassationsanke til prøvelse af Gerechtshof te Amsterdams afgørelse, besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »1) Skal artikel 34, nr. 1), i forordning nr. 44/2001 fortolkes således, at denne grund til afslag også omfatter det tilfælde, hvor afgørelsen fra retten i oprindelsesmedlemsstaten er i åbenbar modstrid med EU-retten, og denne ret er bekendt hermed?
- 2 a) Skal artikel 34, nr. 1), i forordning nr. 44/2001 fortolkes således, at den omstændighed, at den part, der påberåber sig denne grund til afslag, har undladt at anvende alle retsmidler, der er til rådighed i den medlemsstat, hvor afgørelsen er truffet, er til hinder for, at denne part med føje kan påberåbe sig denne grund til afslag?
- 2 b) Såfremt spørgsmål 2a besvares bekræftende, forholder det sig da anderledes, såfremt anvendelsen af retsmidler i den stat, hvor afgørelsen er truffet, ville have været formålsløs, idet det må lægges til grund, at dette ikke ville have ført til et andet resultat?
- 3) Skal artikel 14 i direktiv 2004/48 fortolkes således, at denne bestemmelse også omfatter parternes omkostninger i forbindelse med en erstatningssag i en medlemsstat, såfremt erstatningskravet og forsvaret herimod bygger på modpartens påståede ansvar som følge af gennemførelsen af en

arrest og afgivelsen af oplysninger med henblik på håndhævelse af sin varemærkeret i en anden medlemsstat, og der i denne forbindelse i førstnævnte medlemsstat opstår et spørgsmål om anerkendelse af en retsafgørelse truffet i sidstnævnte stat?»

Om anmodningen om genåbning af retsforhandlingernes mundtlige forhandling

- 31 Eftersom den mundtlige forhandling blev afsluttet den 3. marts 2015 efter generaladvokatens fremsættelse af forslag til afgørelse, har Diageo Brands anmodet om genåbning af denne mundtlige forhandling ved skrivelse af 6. marts 2015 indleveret til Domstolens Justitskontor den 20. marts 2015.
- 32 Til støtte for denne anmodning har Diageo Brands for det første gjort gældende, at generaladvokaten i punkt 27 ff. i forslaget til afgørelse har sæt tvivl om rigtigheden af de præmisser, som Hoge Raad der Nederlanden har baseret sin forelæggelsesafgørelse på, nemlig dels at den fortolkende afgørelse truffet af Varhoven kasatsionen sad den 15. juni 2009, der blev bekræftet af en anden afgørelse af 26. april 2012, samt Sofiyski gradski sads afgørelse indebærer en åbenbar og bevidst tilsidesættelse af et grundlæggende EU-retligt princip, dels at domstolsprøvelse for Varhoven kasatsionen sad ville have været formålsløs for Diageo Brands. Såfremt Domstolen måtte finde, at rigtigheden af disse præmisser stadig kan være genstand for forhandling mellem parterne, bør denne ifølge Diageo Brands opfylde kravene vedrørende det grundlæggende kontradiktionsprincip, der er knæsat i artikel 6 i den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, undertegnet i Rom den 4. november 1950, og i artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder.
- 33 Diageo Brands har for det andet gjort gældende, at selskabet ikke har haft mulighed for at fremsætte bemærkninger til visse dokumenter indleveret af Europa-Kommissionen i retsmødet.
- 34 Det bemærkes i denne forbindelse, at Domstolen ifølge artikel 83 i dens procesreglement til enhver tid, efter at have hørt generaladvokaten, ved kendelse kan bestemme, at retsforhandlingernes mundtlige del skal genåbnes, navnlig hvis den finder, at sagen er utilstrækkeligt oplyst, eller såfremt en part, efter at denne del af retsforhandlingerne er afsluttet, er fremkommet med nye oplysninger vedrørende sagens faktiske omstændigheder, som er af afgørende betydning for Domstolens afgørelse, eller såfremt sagen bør afgøres på grundlag af et argument, som ikke har været drøftet af parterne eller de berørte, som er omfattet af artikel 23 i statuten for Den Europæiske Unions Domstol (jf. dom Kommissionen mod Parker Hannifin Manufacturing og Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, præmis 27 og den deri nævnte retspraksis).
- 35 Domstolen er, efter at have hørt generaladvokaten, af den opfattelse, at den i det foreliggende tilfælde er tilstrækkeligt oplyst med henblik på at kunne træffe afgørelse, og at nærværende sag ikke skal afgøres på grundlag af et argument, som ikke har været drøftet af parterne. Præmisserne for den forelæggende rets begrundelse, som Diageo Brands har henvist til, er således blevet påberåbt og har været genstand for en kontradiktionsforhandling i retsmødet.
- 36 Hvad angår de dokumenter, som Kommissionen fremlagde i retsmødet, bemærkes, at de ikke er blevet registreret, og at de ikke er en del af sagsakterne.
- 37 Desuden bemærkes, at generaladvokaten i henhold til artikel 252, stk. 2, TEUF har til opgave fuldstændig upartisk og uafhængigt offentligt at fremsætte begrundede forslag til afgørelse af de sager, der i overensstemmelse med statuten for Domstolen kræver generaladvokatens deltagelse. Domstolen er hverken bundet af det forslag til afgørelse eller af den begrundelse, som generaladvokaten er fremkommet med (jf. dom Kommissionen mod Parker Hannifin Manufacturing og Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, præmis 29 og den deri nævnte retspraksis).
- 38 Herefter skal anmodningen om genåbning af retsforhandlingernes mundtlige forhandling forkastes.

Om de præjudicielle spørgsmål

Om det første og det andet spørgsmål

- 39 Med disse spørgsmål, der skal behandles samlet, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om det forhold, at en afgørelse truffet af en ret i en medlemsstat er åbenbart i strid med EU-retten og er blevet truffet i strid med proceduremæssige garantier, kan begrunde, at denne afgørelse ikke anerkendes i henhold til artikel 34, nr. 1), i forordning nr. 44/2001. Den forelæggende ret ønsker endvidere oplyst, om retten i den medlemsstat, som anmodningen rettes til, i en sådan sammenhæng skal tage hensyn til den omstændighed, at den person, der modsætter sig denne anerkendelse, ikke har udtømt de retsmidler, der er fastsat i domsstatens lovgivning.

Indledende bemærkninger

- 40 Indledningsvis bemærkes, at princippet om gensidig tillid mellem medlemsstaterne, der er af grundlæggende betydning i EU-retten, pålægger hver af medlemsstaterne bl.a. vedrørende området med frihed, sikkerhed og retfærdighed, at lægge til grund, medmindre der er tale om helt særlige omstændigheder, at samtlige andre medlemsstater overholder EU-retten og navnlig de i denne ret anerkendte grundlæggende rettigheder (jf. i denne retning udtalelse 2/13, EU:C:2014:2454, præmis 191 og den deri nævnte retspraksis). Som det fremgår af 16. betragtning til forordning 44/2001, er reglerne om anerkendelse og fuldbyrdelse i denne forordning netop baseret på gensidig tillid i den retlige forvaltning i Unionen. En sådan tillid kræver bl.a., at de retsafgørelser, der træffes i en medlemsstat, anerkendes fuldt ud i en anden medlemsstat (jf. dom *flyLAL-Lithuanian Airlines*, C-302/13, EU:C:2014:2319, præmis 45).
- 41 I denne forbindelse skal artikel 34 i forordning nr. 44/2001, der angiver de grunde, hvormed der kan gøres indsigelse mod anerkendelse af en afgørelse, fortolkes strengt, idet den indebærer en hindring for at virkeliggøre et af forordningens grundlæggende mål. Hvad nærmere angår anvendelsen af klausulen om grundlæggende retsprincipper i forordningens artikel 34, nr. 1), kan den kun spille en rolle i undtagelsestilfælde (jf. dom *Apostolides*, C-420/07, EU:C:2009:271, præmis 55 og den deri nævnte retspraksis).
- 42 I henhold til Domstolens faste praksis kan medlemsstaterne som følge af forbeholdet i artikel 34, nr. 1), i forordning nr. 44/2001 ganske vist som udgangspunkt frit fastlægge, hvilke krav der i overensstemmelse med deres nationale opfattelse stilles ifølge deres grundlæggende retsprincipper, men at grænserne for begrebet må fastlægges ved en fortolkning af denne forordning. Skønt det ikke tilkommer Domstolen at fastlægge indholdet af en medlemsstats grundlæggende retsprincipper, skal denne derfor ikke desto mindre efterprøve de grænser, inden for hvilke en ret i en medlemsstat kan anvende begrebet som begrundelse for ikke at anerkende en retsafgørelse, der er truffet i en anden medlemsstat (jf. dom *flyLAL-Lithuanian Airlines*, C-302/13, EU:C:2014:2319, præmis 47 og den deri nævnte retspraksis).
- 43 I denne forbindelse indebærer forbuddet i artikel 36 i forordning nr. 44/2001 mod en efterprøvelse af realiteten af en retsafgørelse, der er truffet i en anden medlemsstat, at retten i den stat, anmodningen rettes til, ikke må afvise at anerkende retsafgørelsen alene med den begrundelse, at den retsregel, retten i domsstaten har anvendt, afviger fra den retsregel, som retten i den stat, anmodningen rettes til, ville have anvendt, hvis den skulle påkende sagen. Retten i den stat, anmodningen rettes til, må heller ikke efterprøve rigtigheden af den retlige bedømmelse eller den bedømmelse af de faktiske omstændigheder, der er foretaget af retten i domsstaten (jf. dom *flyLAL-Lithuanian Airlines*, C-302/13, EU:C:2014:2319, præmis 48 og den deri nævnte retspraksis).

- 44 En anvendelse af klausulen om grundlæggende retsprincipper i artikel 34, nr. 1), i forordning nr. 44/2001 kan kun komme på tale i tilfælde, hvor anerkendelse af den retsafgørelse, der er truffet i en anden medlemsstat, på helt uantagelig måde vil være i strid med retsordenen i den stat, anmodningen rettes til, idet dette ville udgøre et indgreb i et grundlæggende princip. For at være i overensstemmelse med forbuddet mod efterprøvelse af realiteten af en retsafgørelse, der er truffet i en anden medlemsstat, må det kræves, at indgrebet udgør en åbenbar overtrædelse af en retsregel, der anses for væsentlig i retsordenen i den stat, anmodningen rettes til, eller af en rettighed, der er anerkendt som grundlæggende i den pågældende retsorden (jf. dom flyLAL-Lithuanian Airlines, C-302/13, EU:C:2014:2319, præmis 49 og den deri nævnte retspraksis).
- 45 Det er i lyset af disse betragtninger, at det skal efterprøves, om de af den forelæggende ret anførte forhold kan godtgøre, at anerkendelsen af Sofiyski gradski sads afgørelse af 11. januar 2010 udgør en åbenbar overtrædelse af grundlæggende nederlandske retsprincipper som omhandlet i artikel 34, stk. 1, i forordning nr. 44/2001.
- 46 Disse forhold vedrører denne afgørelses overtrædelse af en materiel retsregel og af proceduremæssige garantier inden for rammerne af den procedure, der førte til nævnte afgørelse.

Om overtrædelse af den materielle retsregel i artikel 5 i direktiv 89/104

- 47 I hovedsagen har den forelæggende ret taget udgangspunkt i den præmis, at Sofiyski gradski sad, da den i sin afgørelse af 11. januar 2010 fastslog, at import til Bulgarien af varer, der med samtykke fra varemærkerettighedens indehaver er bragt i omsætning uden for EØS, ikke udgør nogen krænkelse af varemærkerettighederne, foretog en åbenbart urigtig anvendelse af artikel 5, stk. 3, i direktiv 89/104.
- 48 I denne henseende bemærkes først, at det forhold, at denne urigtige retsanvendelse, som den pågældende domsstat skulle have foretaget, angår en EU-retlig retsregel og ikke en national retsregel, således som det er tilfældet i hovedsagen, ikke ændrer betingelserne for at kunne anvende klausulen om grundlæggende retsprincipper som omhandlet i artikel 34, nr. 1), i forordning nr. 44/2001. Det påhviler således den nationale ret på samme effektive måde at sikre beskyttelsen af rettigheder i henhold til national ret og rettigheder i henhold til EU-retten (jf. i denne retning dom Renault, C-38/98, EU:C:2000:225, præmis 32).
- 49 Det bemærkes desuden, at retten i den stat, som anmodningen rettes til, ikke må nægte at anerkende en retsafgørelse fra en anden medlemsstat, alene fordi den finder, at den nationale ret eller EU-retten er anvendt urigtigt i afgørelsen, idet dette vil bringe formålet med forordning nr. 44/2001 i fare. Det må derimod antages, at retsmiddelsystemerne i hver enkelt medlemsstat, suppleret med adgangen til at forelægge præjudicielle spørgsmål i henhold til artikel 267 TEUF, udgør en tilstrækkelig garanti for de retsundergivne i sådanne tilfælde (jf. i denne retning dom Apostolides, C-420/07, EU:C:2009:271, præmis 60 og den deri nævnte retspraksis).
- 50 Klausulen om grundlæggende retsprincipper vil således kun finde anvendelse, i det omfang den retlige fejl indebærer, at anerkendelse af den omhandlede afgørelse i den stat, anmodningen rettes til, medfører en åbenbar overtrædelse af en retsregel, der anses for væsentlig i Unionens retsorden og dermed i nævnte medlemsstats retsorden.
- 51 Således som generaladvokaten har anført i punkt 52 i forslaget til afgørelse, indgår den i hovedsagen omhandlede materielle retsregel, nemlig artikel 5, stk. 3, i direktiv 89/104, imidlertid i et direktiv om minimumsharmonisering, der har til formål at foretage en indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes forskelligartede lovgivninger om varemærker. Selv om det er korrekt, at overholdelsen af de rettigheder, der med dette direktivs artikel 5 er tildelt indehaveren af et varemærke, i lighed med den korrekte anvendelse af reglerne om konsumtion af disse rettigheder som fastsat i nævnte direktivs

artikel 7, har en direkte indflydelse på funktionen af det indre marked, kan det ikke heraf udledes, at en fejl i gennemførelsen af disse bestemmelser på helt uantagelig måde vil være i strid med Unionens retsorden, idet dette ville udgøre et indgreb i et grundlæggende princip heri.

- 52 Det bemærkes derimod, at den blotte omstændighed, at den af Sofiyski gradski sad truffede afgørelse af 11. januar 2010 ifølge den stat, anmodningen rettes til, er behæftet med en fejl hvad angår anvendelsen på omstændighederne i hovedsagen af bestemmelserne om varemærkeindehaverens rettigheder som fastsat i direktiv 89/104, ikke kan begrunde, at denne afgørelse ikke anerkendes i den stat, anmodningen rettes til, da denne fejl ikke udgør en overtrædelse af en retsregel, der anses for væsentlig i Unionens retsorden og dermed i den stat, som anmodningen rettes til.

Om tilsidesættelse af proceduremæssige garantier

- 53 I den foreliggende sag har den forelæggende ret fremhævet, at den fejl, som Sofiyski gradski sad ifølge den forelæggende ret har begået, udspringer af den fortolkende afgørelse, som blev truffet af Varhoven kasatsionen sad den 15. juni 2009, hvori sidstnævnte ret foretog en åbenbart urigtig, men bindende for lavere retsinstanter, fortolkning af artikel 5, stk. 3, i direktiv 89/104. Den forelæggende ret har tilføjet, at Varhoven kasatsionen sad efter al sandsynlighed ikke kunne se bort fra denne fortolknings åbenbart urigtige karakter, da flere medlemmer af denne ret i form af dissenser udtrykte deres uenighed i nævnte fortolkning.
- 54 I denne henseende bemærkes, at alene den omstændighed, at flere medlemmer af Varhoven kasatsionen sad i henhold til de procesretlige regler, der gælder i Bulgarien, i den omhandlede fortolkende afgørelse har afgivet dissenser til flertallets holdning, ikke kan betragtes som bevis for dette flertals bevidste overtrædelse af EU-retten, men skal anses for at afspejle den drøftelse, som undersøgelsen af dette komplekse retlige spørgsmål lovligt har kunnet give anledning til.
- 55 Desuden bemærkes, at Kommissionen i de skriftlige indlæg, som den har indgivet til Domstolen, har anført, at den i forbindelse med en traktatbrudsprocedure, som den havde indledt mod Bulgarien, undersøgte foreneligheden af de fortolkende afgørelser fra Varhoven kasatsionen sad af 15. juni 2009 og 26. april 2012 med EU-retten. Kommissionen har tilføjet, at den efter afslutningen af denne undersøgelse nåede frem til den konklusion, at disse to afgørelser er i overensstemmelse med EU-retten, og afsluttede denne traktatbrudsprocedure.
- 56 Disse bedømmelsesforskelle, som det ikke tilkommer Domstolen at efterprøve i forbindelse med den foreliggende sag, viser i det mindste, at Varhoven kasatsionen sad ikke kan foreholdes at have begået en åbenbar og for lavere retsinstanter bindende overtrædelse af EU-retten.
- 57 Som den forelæggende ret har anført, har Diageo Brands endvidere gjort gældende, at de bulgarske retter har tilsidesat princippet om samarbejde mellem de nationale retter og Domstolen, et princip, som ifølge Diageo Brands medfører en forpligtelse til at anvende den præjudicielle forelæggelsesmekanisme, og som er et særligt udtryk for princippet om loyalt samarbejde mellem medlemsstaterne, der er fastsat i artikel 4, stk. 3, TEU.
- 58 I denne henseende bemærkes først, at Sofiyski gradski sad, der har truffet den afgørelse, som anmodes anerkendt, er en ret i første instans, hvis afgørelse kunne appelleres efter de nationale retsregler. I henhold til artikel 267 TEUF, stk. 2, har denne ret således mulighed for, men er ikke forpligtet til, at forelægge Domstolen et præjudicielt spørgsmål.
- 59 Dernæst bemærkes, at den ordning, som er indført med artikel 267 TEUF, med henblik på at sikre en ensartet fortolkning af EU-retten i medlemsstaterne indfører et direkte samarbejde mellem Domstolen og de nationale retter inden for rammerne af en procedure, hvor parterne ikke kan gribe ind i sagsbehandlingen. Den præjudicielle forelæggelse er således baseret på en dialog domstolene imellem,

hvis iværksættelse udelukkende beror på den nationale domstols bedømmelse af relevansen og nødvendigheden af forelæggelsen (dom Kelly, C-104/10, EU:C:2011:506, præmis 62 og 63 samt den deri nævnte retspraksis).

- 60 Det følger heraf, at selv hvis det antages, at spørgsmålet om fortolkningen af artikel 5, stk. 3, i direktiv 89/104 var blevet rejst for Sofiyski gradski sad, var denne ret ikke forpligtet til at forelægge Domstolen et spørgsmål desangående.
- 61 I denne sammenhæng bemærkes, at Sofiyski gradski sads afgørelse af 11. januar 2010 ifølge de for Domstolen fremlagte oplysninger kunne have været genstand for en appel, som eventuelt efterfølgende ville kunne have været indbragt for Varhoven kasatsionen sad.
- 62 Det fremgår imidlertid af forelæggelsesafgørelsen, at Diageo Brands ikke har udtømt de retsmidler, som selskabet i henhold til national ret havde til rådighed med henblik på prøvelse af nævnte afgørelse. Diageo Brands har begrundet denne undladelse med det forhold, at denne øvelse ville have været meningsløs, idet det måtte antages, at en afgørelse fra højere retsinstanter ikke ville have ført til et andet resultat – en antagelse, som ifølge den forelæggende ret ikke var ubegrundet.
- 63 Hertil bemærkes, som anført i nærværende doms præmis 40, at den i forordning nr. 44/2001 fastsatte ordning om anerkendelse og fuldbyrdelse er baseret på gensidig tillid i den retlige forvaltning i Unionen. Det er denne tillid, som medlemsstaterne gensidigt yder hinandens retssystemer og retsinstanter, som i tilfælde af en urigtig anvendelse af national ret eller af EU-retten gør det muligt at fastslå, at retsmiddelsystemerne i hver enkelt medlemsstat, suppleret med adgangen til at forelægge præjudicielle spørgsmål i henhold til artikel 267 TEUF, udgør en tilstrækkelig garanti for de retsundergivne (jf. præmis 49 i nærværende dom).
- 64 Det følger heraf, at forordning nr. 44/2001 skal fortolkes således, at den hviler på den grundlæggende idé, at de retsundergivne i princippet er forpligtet til at udtømme de retsmidler, der er mulige i henhold til domsstatens ret. Som generaladvokaten har anført i punkt 64 i forslaget til afgørelse, skal de retsundergivne, medmindre særlige omstændigheder gør det for vanskeligt eller umuligt at anvende disse retsmidler i domsstaten, benytte sig af alle de til rådighed stående retsmidler i denne medlemsstat for at forhindre en overtrædelse af grundlæggende retsprincipper, inden denne opstår. Dette er så meget desto vigtigere, når den påståede overtrædelse af grundlæggende retsprincipper følger af en påstået overtrædelse af EU-retten, hvilket er tilfældet i hovedsagen.
- 65 Hvad angår de forhold, som Diageo Brands har påberåbt sig i hovedsagen som begrundelse for sin undladelse af at udtømme alle sine mulige retsmidler, bemærkes for det første, at det fremgår af sagsakterne, at det ikke kan udelukkes, at Sofiyski gradski sad i sin afgørelse af 11. januar 2010 foretog en urigtig anvendelse af den fortolkende afgørelse, som Varhoven kasatsionen sad havde truffet den 15. juni 2009. Såfremt Diageo Brands havde appelleret denne afgørelse, kunne appelinstanten således have rettet en sådan fejl, hvis den var blevet begået. Sidstnævnte havde under alle omstændigheder, i tilfælde af tvivl om, hvorvidt Varhoven kasatsionen sads retlige vurdering var velbegrundet, haft mulighed for at forelægge Domstolen et spørgsmål om fortolkning af den EU-ret, som denne vurdering omhandler (jf. i denne retning dom Elchinov, C-173/09, EU:C:2010:581, præmis 27).
- 66 Såfremt der efterfølgende var blevet anlagt sag for Varhoven kasatsionen sad, ville denne for det andet i sin egenskab af national ret, hvis afgørelser ifølge de nationale retsregler ikke kan appelleres som omhandlet i artikel 267, stk. 3, TEUF, i princippet være forpligtet til at indbringe sagen for Domstolen, hvis der skulle opstå tvivl om fortolkningen af direktiv 89/104 (jf. i denne retning dom Köbler, C-224/01, EU:C:2003:513, præmis 35). En ubegrundet undladelse fra denne rets side af at opfylde denne forpligtelse ville medføre, at Republikken Bulgarien kunne ifalde ansvar i henhold til de regler, der i denne forbindelse er defineret i Domstolens praksis (dom Köbler, C-224/01, EU:C:2003:513, præmis 50 og 59).

- 67 På denne baggrund fremgår det ikke, at de bulgarske retter har begået en åbenbar overtrædelse af princippet om samarbejde mellem de nationale retter og Domstolen, eller at Diageo Brands er blevet berøvet den beskyttelse, der er sikret ved retsmiddelsystemet i denne medlemsstat, suppleret med adgangen til at forelægge præjudicielle spørgsmål i henhold til artikel 267 TEUF.
- 68 Henset til alle de ovenstående betragtninger bør det første og det andet spørgsmål besvares med, at artikel 34, nr. 1), i forordning nr. 44/2001 skal fortolkes således, at den omstændighed, at en afgørelse truffet i en medlemsstat er i strid med EU-retten, ikke kan begrunde, at denne afgørelse ikke anerkendes i en anden medlemsstat med henvisning til, at den er i strid med denne medlemsstats grundlæggende retsprincipper, såfremt den påberåbte retlige fejl ikke udgør en åbenbar overtrædelse af en retsregel, der anses for væsentlig i Unionens retsorden og dermed i retsordenen i den medlemsstat, som anmodningen rettes til, eller af en rettighed, der er anerkendt som grundlæggende i disse retsordener. Dette er ikke tilfældet med en fejl i forbindelse med anvendelsen af en bestemmelse såsom artikel 5, stk. 3, i direktiv 89/104.

Når retten i den medlemsstat, som anmodningen rettes til, efterprøver, om der eventuelt er tale om en åbenbar overtrædelse af denne medlemsstats grundlæggende retsprincipper, skal den tage hensyn til den omstændighed, at de retsundergivne, medmindre særlige omstændigheder gør det for vanskeligt eller umuligt at anvende retsmidlerne i domsstaten, skal benytte sig af alle de til rådighed stående retsmidler i denne medlemsstat for på forhånd at forhindre en sådan overtrædelse.

Det tredje spørgsmål

- 69 Med dette spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 14 i direktiv 2004/48, hvorefter udgifter, som den part, der har vundet sagen, har afholdt, som generel regel bæres af den part, der har tabt sagen, skal fortolkes således, at den finder anvendelse på sagsomkostninger, som parterne har afholdt i forbindelse med en erstatningssag anlagt i en medlemsstat med påstand om dækning af det tab, som en arrest, der er foretaget i en anden medlemsstat med henblik på at forhindre en krænkelse af en intellektuel ejendomsret, har medført, når der i forbindelse med denne erstatningssag opstår et spørgsmål om anerkendelse af en afgørelse truffet i denne anden medlemsstat, hvorved det fastslås, at denne arrest er ubegrundet.
- 70 For at kunne besvare dette spørgsmål må det afgøres, om proceduren i hovedsagen henhører under anvendelsesområdet for direktiv 2004/48.
- 71 Som det fremgår af tiende betragtning til direktiv 2004/48, er formålet hermed indbyrdes at tilnærme medlemsstaternes lovgivninger vedrørende midlerne til håndhævelse af intellektuel ejendomsret med henblik på at sikre et højt, ækvivalent og ensartet beskyttelsesniveau i det indre marked.
- 72 Direktiv 2004/48 vedrører herved, og i henhold til artikel 1 heri, alle de foranstaltninger, procedurer og retsmidler, der er nødvendige for at sikre håndhævelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder. Dette direktivs artikel 2, stk. 1, præciserer, at disse foranstaltninger, procedurer og retsmidler finder anvendelse på enhver krænkelse af intellektuelle ejendomsrettigheder som fastsat i EU-retten og/eller den pågældende medlemsstats nationale ret.
- 73 Domstolen har fastslået, at bestemmelserne i direktiv 2004/48 ikke tilsigter at regulere alle aspekter af de intellektuelle ejendomsrettigheder, men alene dem, der vedrører dels håndhævelsen af disse rettigheder, dels krænkelse af disse ved at forpligte til etablering af effektive retsmidler, der kan forhindre, standse eller rette op på enhver krænkelse af en eksisterende intellektuel ejendomsret (jf. dom ACI Adam BV m.fl., C-435/12, EU:C:2014:254, præmis 61 og den deri nævnte retspraksis).

- 74 Det fremgår af de i direktiv 2004/48 fastsatte foranstaltninger, procedurer og retsmidler, at de retsmidler, der har til formål at sikre håndhævelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder, suppleres af erstatningssøgsmål, som de hænger tæt sammen med. Mens dette direktivs artikel 7, stk. 1, og artikel 9, stk. 1, fastsætter foreløbige og retsbevarende foranstaltninger særligt med henblik på at forhindre en nært forestående krænkelse af en intellektuel ejendomsrettighed, som bl.a. omfatter beslaglæggelse af varer, der mistænkes for at krænke en sådan ret, fastsætter nævnte direktivs artikel 7, stk. 4, og artikel 9, stk. 7, således foranstaltninger, som gør det muligt for rekvisitus at anmode om passende erstatning, hvis det efterfølgende konstateres, at der ikke forelå nogen krænkelse eller trussel om krænkelse af en intellektuel ejendomsrettighed. Som det fremgår af 22. betragtning til samme direktiv, er denne erstatning en garanti, som lovgiver har fundet nødvendig, til gengæld for de af lovgiver fastsatte effektive foreløbige foranstaltninger, der omgående kan iværksættes.
- 75 I det foreliggende tilfælde udgør den i hovedsagen omhandlede procedure, der har til formål at opnå dækning af det tab, som er forårsaget af en arrest, der først blev bestemt af de retslige myndigheder i en medlemsstat med henblik på at forhindre en nært forestående krænkelse af en intellektuel ejendomsrettighed, og derefter ophævet af disse samme myndigheder, fordi det ikke blev konstateret, at der forelå en sådan krænkelse, modstykket til det søgsmål, der blev anlagt af indehaveren af den intellektuelle ejendomsret med henblik på at opnå iværksættelse af en foranstaltning med omgående virkning, som uden at afvente en afgørelse om realiteten gjorde det muligt for denne at forhindre enhver eventuel krænkelse af sin ret. Et sådant erstatningssøgsmål svarer til de garantier, der er fastsat til fordel for rekvisitus i direktiv 2004/48 som modstykke til vedtagelsen af en foreløbig foranstaltning, der har påvirket den pågældendes interesser.
- 76 Det følger heraf, at en procedure som den i hovedsagen omhandlede skal anses for at være omfattet af anvendelsesområdet for direktiv 2004/48.
- 77 Hvad angår artikel 14 i direktiv 2004/48 har Domstolen allerede fastslået, at denne bestemmelse tilsigter at styrke beskyttelsesniveauet for intellektuel ejendomsret, ved at det søges undgået, at en forurettet part opgiver at anlægge en retssag med henblik på beskyttelse af sine rettigheder (jf. dom Realchemie Nederland, C-406/09, EU:C:2011:668, præmis 48).
- 78 Henset til dette formål og til den brede og generelle formulering af artikel 14 i direktiv 2004/48, der henviser til »den part, der har vundet sagen«, og »den part, der har tabt sagen«, uden hverken at tilføje en præcisering eller fastsætte en begrænsning med hensyn til, hvilken art procedure den ved bestemmelsen fastsatte regel finder anvendelse på, bemærkes, at denne bestemmelse finder anvendelse på sagsomkostninger i forbindelse med enhver procedure, der er omfattet af dette direktivs anvendelsesområde.
- 79 I denne henseende er det forhold, at vurderingen af, om den omhandlede arrest er begrundet eller ubegrundet, i tvisten i hovedsagen rejser spørgsmålet om anerkendelse eller nægtelse af anerkendelse af en retsafgørelse fra en anden medlemsstat, uden betydning. Et sådant spørgsmål er således accessorisk og ændrer ikke tvistens genstand.
- 80 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det tredje spørgsmål besvares med, at artikel 14 i direktiv 2004/48 skal fortolkes således, at den finder anvendelse på sagsomkostninger, som parterne har afholdt i forbindelse med en erstatningssag anlagt i en medlemsstat med påstand om dækning af det tab, som en arrest, der er foretaget i en anden medlemsstat med henblik på at forhindre en krænkelse af en intellektuel ejendomsret, har medført, når der i forbindelse med denne erstatningssag opstår et spørgsmål om anerkendelse af en afgørelse truffet i denne anden medlemsstat, hvorved det fastslås, at denne arrest er ubegrundet.

Sagens omkostninger

- 81 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Første Afdeling) for ret:

- 1) Artikel 34, nr. 1), i Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område skal fortolkes således, at den omstændighed, at en afgørelse truffet i en medlemsstat er i strid med EU-retten, ikke kan begrunde, at denne afgørelse ikke anerkendes i en anden medlemsstat med henvisning til, at den er i strid med denne medlemsstats grundlæggende retsprincipper, såfremt den påberåbte retlige fejl ikke udgør en åbenbar overtrædelse af en retsregel, der anses for væsentlig i Unionens retsorden og dermed i retsordenen i den medlemsstat, som anmodningen rettes til, eller af en rettighed, der er anerkendt som grundlæggende i disse retsordener. Dette er ikke tilfældet med en fejl i forbindelse med anvendelsen af en bestemmelse såsom artikel 5, stk. 3, i Rådets direktiv 89/104/EØF af 21. december 1988 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om varemærker, som ændret ved aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde af 2. maj 1992.

Når retten i den medlemsstat, som anmodningen rettes til, efterprøver, om der eventuelt er tale om en åbenbar overtrædelse af denne medlemsstats grundlæggende retsprincipper, skal den tage hensyn til den omstændighed, at de retsundergivne, medmindre særlige omstændigheder gør det for vanskeligt eller umuligt at anvende retsmidlerne i domsstaten, skal benytte sig af alle de til rådighed stående retsmidler i denne medlemsstat for på forhånd at forhindre en sådan overtrædelse.

- 2) Artikel 14 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/48/EF af 29. april 2004 om håndhævelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder skal fortolkes således, at den finder anvendelse på sagsomkostninger, som parterne har afholdt i forbindelse med en erstatningssag anlagt i en medlemsstat med påstand om dækning af det tab, som en arrest, der er foretaget i en anden medlemsstat med henblik på at forhindre en krænkelse af en intellektuel ejendomsret, har medført, når der i forbindelse med denne erstatningssag opstår et spørgsmål om anerkendelse af en afgørelse truffet i denne anden medlemsstat, hvorved det fastslås, at denne arrest er ubegrundet.

Underskrifter